

უმართლობა და ბრალი და გერმანულ სისხლის სამართალში

პროფესორი, სამართლის დოქ., საპატიო დოქ. (თსუ) *ბერნდ ჰაინრიხი*, თიუბინგენის ებერჰარდ კარლის უნივერსიტეტი*

I. შესავალი

გერმანული სისხლის სამართლისთვის დამახასიათებელია ე.წ. „დანაშაულის სამსაფეხუროვანი სტრუქტურა“, რომელიც ერთმანეთისგან წმინდად განასხვავებს ქმედების შემადგენლობას, მართლწინააღმდეგობასა და ბრალს.¹ პირველი და მეორე ეტაპისთვის დამახასიათებელია ქმედების „უმართლობა“, ხოლო ბრალი ქმედების პერსონალურ (სუბიექტურ) გასაკიცხაობას უკავშირდება.² ამდენად, მართლწინააღმდეგობის არარსებობა ქმედების უმართლობას გამორიცხავს, ხოლო, ამისგან განსხვავებით, ბრალის არარსებობა – ინდივიდუალურ გასაკიცხაობას, თუმცა კვლავ ტოვებს ქმედების უმართლობას. მართალია, ორივე შემთხვევაში (მართლწინააღმდეგობისა და ბრალის არარსებობისას), ამსრულებელი არ შეიძლება დაისაჯოს, თუმცა ის საკითხი, მან მართლწინააღმდეგო ქმედება ჩაიდინა, თუ უბრალოდ ბრალი გამოერიცხა, ჩვენი სამართლებრივი წესრიგის არაერთ ადგილას გადამწყვეტ როლს ასრულებს, რაც ქვემოთ უფრო დეტალურად იქნება განხილული. კადნიერება იქნებოდა, პატივცემული იუბილარისთვის უმართლობისა და ბრალის გამიჯვნის მნიშვნელობა აგვეხსნა, რადგან ქართველ იურისტებს შორის თითქმის არავინ მოიძებნება ისეთი, ვინც *მერაბ ტურავას* მსგავსად ჩასწვდა გერმანული სისხლის სამართლის სტრუქტურებს. ის, რომ წარმოდგენილ სტატიაში აღნიშნული პრობლემა მაინც იქნება განხილული,

* სტატია გერმანულიდან თარგმნა ჟურნალის სამუშაო ჯგუფის წევრმა, *თამარ შავგულიძემ*.

¹ ამასთან დაკავშირებით, დანვრილებით შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 81 ff.*

² თუმცა, უმართლობისა და ბრალის კატეგორიული გამიჯვნის წინააღმდეგია *Freund, Georg/Rostalski, Frauke, Strafrecht Allgemeiner Teil, Personale Straftatlehre, 3. Aufl., 2019, § 4 Rn. 20 ff.; Freund, Georg, Goldammer's Archiv für Strafrecht 2010, 193, 197; Jakobs, Günter, Der strafrechtliche Handlungsbegriff, 1992, S. 41 ff.; Pawlik, Michael, in: Otto-Festschrift 2007, S. 133; Walter, Tonio, Der Kern des Strafrechts, 2006, S. 1, 196 ff.*

განპირობებულია იმით, რომ ამ სტატიის მკითხველთა წრე სცილდება იუბილარს და მოიცავს სხვა ქართველ და გერმანულ იურისტებს. ამასთან, საკმაოდ საინტერესოა, კიდევ ერთხელ გავიხსენოთ სხვადასხვა პრობლემური სფერო, რომელიც უმართლობისა და ბრალის გამიჯვნას უკავშირდება.

II. ისტორიულად

წინათ არსებული დანაშაულის „კაუზალური“ სტრუქტურის ფარგლებში, დანაშაულის ყველა ობიექტური ელემენტი უმართლობას მიეკუთვნებოდა, ყველა სუბიექტური ნიშანი კი (თითქმის ამომწურავად³) ბრალს. ამასობაში, გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან, „ფინალიზმის“ მოძღვრებაზე დაყრდნობით⁴, განვითარდა მოსაზრება, რომ ქმედების ობიექტური ნიშნების განხორციელების ქრილში, განზრახვა, როგორც ქმედების „სუბიექტური“ შემადგენლობა, ნებისმიერ შემთხვევაში, ქმედების

³ მიუხედავად ამისა, დანაშაულის კაუზალური სტრუქტურის წარმომადგენლები იძულებულნი გახდნენ, განსაკუთრებული სუბიექტური ელემენტები, რომლითაც კონკრეტული დელიქტი ხასიათდება, მაგალითად, ქურდობის შემთხვევაში, მისაკუთრების მიზანი, § 242 გსსკ, ან თაღლითობის შემთხვევაში, გამდიდრების მიზანი, § 263 გსსკ, ჯერ კიდევ, შესაბამისი დელიქტის შემადგენლობისთან მიმართებით გაეთვალისწინებინათ, რადგან ეს ქმედების განსაკუთრებულ უმართლობას განაპირობებს.

⁴ ფინალიზმის მთავარი წარმომადგენელი იყო *ველცელი*, შდრ. *Welzel, Hans, Das Deutsche Strafrecht, 11. Aufl., 1969, § 8 I; Welzel, Hans, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 51 (1931), 703; Welzel, Hans, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 58 (1939), 553; Welzel, Hans, Juristische Schulung 1966, 421; ამას გარდა Kaufmann, Armin, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 70 (1958), 64; Stratenwerth, Günter, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 71 (1959), 51; Stratenwerth, Günter/Kuhlen, Lothar, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 6. Aufl., 2011, § 6 Rn. 6 ff.; აგრეთვე, შეზღუდული ფორმით წარმოდგენილი იყო *Maurach, Reinhart/Zipf, Karl-Heinz, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Aufl., 1992, § 16 Rn. 38 ff.**

შემადგენლობის ეტაპზე უნდა იქნეს გათვალისწინებული, ე.ი. ის ამოღებულ უნდა იქნას ბრალის ეტაპიდან და გადავიდეს უმართლობის კატეგორიაში.⁵ ამის საპირისპიროდ, მართლწინააღმდეგობის კუთხით, განზრახვა კლავ რჩება ბრალის ეტაპზე და სულ მცირე, დღეს არსებული გაბატონებული მოსაზრების მიხედვით, მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ სუბიექტურ შემადგენლობაში უმართლობის ეტაპზე არ აღმოჩნდება.⁶ აღნიშნული, დანაშაულის „ნეოკლასიკური“ (ზოგჯერ „პოსტ ფინალურად“ ან „თანამედროვედ“ წოდებული) სტრუქტურა დღეს გერმანიაში დომინანტურად შეიძლება იქნეს მიჩნეული.⁷

გერმანიაში დღეს არსებული გაბატონებული მოძღვრების მიხედვით, ბრალის ფარგლებში, ხუთი სხვადასხვა ელემენტია საყურადღებო,⁸ რომელიც მხოლოდ ნაწილობრივ გამომდინარეობს კანონიდან. პირველი ელემენტი არის ბრალუწარსახობა, რომელიც გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსის⁹ §§ 19, 20 წესრიგდება. მეორე ელემენტია

⁵ დანაშაულის სტრუქტურის ისტორიული განვითარების კუთხით, მოკლე მიმოხილვისთვის შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 96 ff.*

⁶ თუმცა ე.წ. „ქმედების შემადგენლობის ნეგატიური ნიშნების მოძღვრების“ წარმომადგენლებისგან განსხვავებულად; ეს მოსაზრება დასაბუთებულია *Merkel, Adolf, Lehrbuch des deutschen Strafrechts, 1889, S. 82*; გარდა ამისა, მათ შორის, წარმოდგენილია *Engisch, Karl, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 70 (1958), 566, 583*; *Kaufmann, Arthur, Juristenzeitung 1954, 653*; *Kaufmann, Arthur, Juristenzeitung 1956, 353, 393 ff.*; *Kaufmann, Arthur, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 76 (1964), 543, 562 ff.*; *Schlehofer, Horst*, in: *Münchener Kommentar zum StGB, 4. Aufl., 2020, Vor §§ 32 ff. Rn. 36 ff.*; *Puppe, Ingeborg/Grosse-Wilde, Thomas*, in: *Nomos Kommentar zum StGB, 6. Aufl., 2023, Vor §§ 13 ff. Rn. 12 ff.*; *Otto, Harro, Grundkurs Strafrecht, Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Aufl., 2004, § 5 Rn. 23 ff.*; *Schröder, Horst, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Band 65 (1953), 178, 207*; ამ მოძღვრებასთან დაკავშირებით, აგრეთვე შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 107 ff.*

⁷ შდრ. მხოლოდ *Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas, Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5. Aufl., 1996, § 21 III*; *Roxin, Claus/Greco, Luis, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen: Der Aufbau der Verbrechenslehre, 5. Aufl., 2020, § 7 Rn. 23 ff., § 10 Rn. 16 ff.*; ამ მოძღვრებასთან დაკავშირებით, აგრეთვე შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 101 ff.*

⁸ ამასთან დაკავშირებით, დანვრილებით შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 531 ff.*

⁹ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც გსსკ.

ბრალის სპეციალური ნიშნები, რომელიც გსსკ-ის კერძო ნაწილის ზოგიერთ შემადგენლობაში გვხვდება, მაგალითად, როგორცაა „ბოროტი განზრახვით“ უპატივცემულობა § 90 აბზაცი 1 Nr. 1 გსსკ-ში, „ბოროტი განზრახვით“ უგულბელებოფა“ § 225 გსსკ-ში, ან (სულ მცირე, გაბატონებული მოსაზრებით) „წინდაუხედაობა“ § 315c გსსკ-ში. შემდეგ ელემენტად სახელდება უმართლობის შეგნება, რომელიც § 17 გსსკ-ის თანახმად, როგორც აკრძალვაში შეცდომის, ისე ნებართვაში შეცდომის¹⁰ შემთხვევაში გამოირიცხება. მეოთხე ელემენტია ბრალის ფორმა. აქ, წინათ არსებული კაუზალური მოძღვრების მიხედვით, სრულყოფილად მოწმდება განზრახვა და გაუფრთხილებლობა. დღეს არსებული მართებული მოსაზრების მიხედვით,¹¹ ამ ეტაპზე უნდა მოთავსდეს განზრახვა, კერძოდ, მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი აღიარებული გარემოებების ფაქტობრივად არსებობის ქრილში, რომელთა არარსებობისასაც, § 16 გსსკ-ის ანალოგიით, სახეზეა ე.წ. ქმედების შემადგენლობის ნებართვაში შეცდომა.¹² ამის შემდგომ, გაუფრთხილებლობის დელიქტების ფარგლებში, მოწმდება სუბიექტური განჭვრეტადობა და თავიდან აცილების სუბიექტური შესაძლებლობა. მეხუთე და საბოლოო ელემენტად, ბრალის ეტაპზე გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ბრალის გამომრიცხველი საპატიებელი გარემოებების არარსებობა. ბრალის გამომრიცხველი ასეთი საპატიებელი გარემოებების მაგალითია საპატიებელი უკიდურესი აუცილებლობა § 35 გსსკ, ან აუცილებელი მოგერიების ექსცესი, § 33 გსსკ.

III. უმართლობისა და ბრალის განსხვავების პრაქტიკული მნიშვნელობა

ქვემოთ ნაჩვენები იქნება პრაქტიკული გამოყენების რამდენიმე სფერო, რომელშიც უმართლობისა და ბრალის განსხვავებას არსებითი მნიშვნელობა გააჩნია. აქ ცხადი გახდება, რომ ნამდვილად მნიშვნელოვანი შეიძლება აღმოჩნდეს საკითხი, კონ-

¹⁰ ამ შეცდომასთან დაკავშირებით, შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 1142 ff.*

¹¹ ამასთან დაკავშირებით, შდრ. ქვემოთ III 1.

¹² ნებართვაში შეცდომასთან დაკავშირებით, შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 1128 ff.*

კრეტულ ვითარებაში (ჯერ კიდევ) უმართლობა გამოირიცხება, თუ ბრალი (მაშინაც კი, როდესაც, როგორც უკვე აღინიშნა, განსხვავებული კატეგორიზაცია ამსრულებლის დასჯადობის ან მისგან გათავისუფლების კუთხით, რამე როლს არ ასრულებს).

1. აუცილებელი მოგერიების დასაშვებობა მხოლოდ ხელყოფის მართლწინააღმდეგობისას

უმართლობისა და ბრალის განსხვავებას, პირველ რიგში, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს იმ საკითხთან მიმართებით, სხვა პირის თავდასხმის წინააღმდეგ, საკუთარი ან სხვისი სამართლებრივი სიკეთის დასაცავად, აუცილებელი თვითდაცვის თუ აუცილებელი დახმარების განხორციელება შეიძლება (§ 32 გსსკ). აუცილებელი თვითდაცვა გულისხმობს თავდამსხმელის წინააღმდეგ, საკუთარი უფლებების დასაცავად აუცილებელ მოგერიებას, ხოლო აუცილებელი დახმარება არის აუცილებელი მოგერიების განხორციელება სხვის სასარგებლოდ ისეთი პირის მიერ, რომელიც თავად არ იმყოფება აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში. აღნიშნულს აღწერს შემდეგი შემთხვევა:

შემთხვევა 1: კარლი ფსიქიკურად დაავადებულ რუდის რესტორანში სიგარეტის კოლოფიდან მოჰპარავს სიგარეტს. ამაზე გაბრაზებული რუდი იღებს რკინის ჯოხს და მოკვლის განზრახვით დაარტყამს კარს. რესტორნის მესაკუთრეს აინტერესებს, შეუძლია თუ არა კარლის დასახმარებლად დააკავოს რუდი.

ვინაიდან რუდის დაკავება ნებისმიერ შემთხვევაში თავისუფლების აღკვეთას, § 239 გსსკ და იძულებას, § 240 გსსკ, წარმოადგენს, ასევე შესაძლოა, სხეულის დაზიანებასაც, § 223 გსსკ, წარმოადგენდეს, იმისათვის, რომ რუდიმ აღარ გააგრძელოს კარლისთვის დარტყმა, უნდა შემონმდეს, აუცილებელი დახმარების საფუძველზე, § 32 გსსკ, გამართლებული იქნება თუ არა მესაკუთრის შესაძლო ჩარევა. აუცილებელი დახმარების, ისევე როგორც აუცილებელი თვითდაცვის წინაპირობაა მესამე პირის მხრიდან იმწუთიერი მართლწინააღმდეგო ხელყოფა. ამდენად, მესაკუთრეს მხოლოდ მაშინ

შეუძლია ჩაერიოს, თუ რუდის ქმედება „მართლწინააღმდეგო“ ხელყოფად შეფასდება. თუმცა, ეს გამოირიცხებოდა, თუ თავად რუდიც აუცილებელი თვითდაცვის დასაშვებ ფარგლებში, § 32 გსსკ, იმოქმედებდა, რადგან ბოლოს და ბოლოს კარლმა მას სიგარეტი მოპარა. ამიტომ, თუ ფსიქიკურად დაავადებული რუდი თავადაც აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში მოქმედებს და, აქედან გამომდინარე, მართლწინააღმდეგობა გამოერიცხება, მესაკუთრეს არ შეუძლია ჩაერიოს. ამისგან განსხვავებით, თუ რუდი მართლწინააღმდეგოდ მოქმედებს, რადგან მისი მოქმედება (რაც ამ შემთხვევაში გონივრულია) აუცილებელი მოგერიების უფლებით არ (აღარ) არის მოცული, ფსიქიკური დაავადების გამო, მას მხოლოდ ბრალი გამოერიცხება. ეს მესაკუთრეს შესაძლებლობას მისცემს, აუცილებელი დახმარება განახორციელოს, რადგან სავსებით შესაძლებელია მართლწინააღმდეგოდ, მაგრამ არაბრალეულად მოქმედი პირის წინააღმდეგ აუცილებელი მოგერიების უფლების არსებობა (§ 32 გსსკ-ში სუბარია მხოლოდ მართლწინააღმდეგო, მაგრამ არა ბრალეულ იმწუთიერ ხელყოფაზე).

2. აუცილებელი მოგერიების დასაშვებობა, განსაკუთრებით, იმ პირთა მიმართ, რომლებიც ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში იმყოფებიან

უმართლობისა და ბრალის დიფერენცირება განსაკუთრებით თვალშისაცემი ხდება, როდესაც თავდამსხმელი ე.წ. „ნებართვაში შეცდომის“ მდგომარეობაში იმყოფება, რადგან მისი კლასიფიკაცია უმართლობის ან დანაშაულის კატეგორიაშია სადავოა.

შემთხვევა 2: ანტონი ბრუნოს აკავებს მტკიცებულად ხელის მოჭერით, რადგან ფიქრობს, რომ მან ახლახან მოიპარა მისი საათი (რაც სინამდვილეს არ შეესაბამება). ამის საპირისპიროდ, ბრუნო თავს ანტონის ძირს დაგდებით იცავს.

დასახელებულ მაგალითში ბრუნომ ძირს დაგდების შედეგად, ანტონის მიმართ, სხეულის დაზიანების შემადგენლობა განახორციელა, § 223 გსსკ. მიუხედავად ამისა, ეს შეიძლება გამართლ-

ბული იყოს აუცილებელი მოგერიებით, რადგან იგი ანტონმა მტკივნეულად ხელის მოჭერით დააკავა. როგორც დავინახეთ, აუცილებელი მოგერიების წინაპირობაა „იმნუთიერი მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა“. თუ ანტონი, როგორც თავდამსხმელი, ბრუნოს დაკავებით ქმედების შემადგელობას არ ახორციელებდა ან მართლსაწინააღმდეგობა გამოერიცხებოდა, ეს ხელყოფის მართლსაწინააღმდეგობასაც გამოერიცხავს (და ბრუნოს აღარ შეეძლება დაკავება ძალისმიერად მოიგერიოს). მაგრამ, თუ ანტონს მის მიერ დაშვებული შეცდომის გამო, მხოლოდ ბრალი გამოერიცხება, დაკავება მართლსაწინააღმდეგო ქმედებად განიხილება, რაც პირს, რომელსაც თავს დაესხნენ (ამ შემთხვევაში ბრუნოს), აუცილებელი მოგერიების უფლებას მიანიჭებს. ამდენად, გადამწყვეტია, ანტონის შეცდომა (მას სჯეროდა, რომ ბრუნომ საათი მოჰპარა) იმას იწვევს, რომ იგი მართლსაწინააღმდეგოდ არ მოქმედებდა, თუ შეცდომის შედეგად, მხოლოდ არაბრალეული იყო.

თუ ამსრულებელი ფაქტობრივ გარემოებებში ცდება, რომელიც მას არსებობის შემთხვევაში მართლსაწინააღმდეგობის აღიარებული საფუძვლით აღჭურვავდა, სახეზეა ე.წ. „ნებართვაში შეცდომა“. ეს ამ შემთხვევაში წარმოდგენილია, ვინაიდან ანტონი თვლიდა, რომ მისი საათი ბრუნომ მოიპარა. თუ ეს ამგვარად იქნებოდა, მას შეეძლო, ბრუნო აუცილებელი მოგერიების დასაშვებ ფარგლებში, § 32 გსსკ, დაეკავებინა. როგორც უკვე აღინიშნა, ნებართვაში შეცდომის სამართლებრივი კლასიფიკაცია გერმანულ სამართალში სადავოა.¹³ გაბატონებული მოსაზრების (ბრალის „შეზღუდული“ თეორია) მიხედვით, საკუთარი ქმედების „მართლსაწინააღმდეგობასთან დაკავშირებული შეცდომისას“, მართალია, § 16 გსსკ-ის ანალოგია უნდა იქნას გამოყენებული, ე.ი. ქმედების შემადგენლობაში შეცდომასთან დაკავშირებული წესი, თუმცა ეს განზრახვას გამოერიცხავს არა ქმედების შემადგენლობის ეტაპზე (= ქმედების განზრახვას), არამედ მხოლოდ ბრალის ეტაპზე (რაც არასწორად მოიხსენიება „ბრალის განზრახვის“ ან „განზრახვის ბრალის“ ცნებებით). აღნიშნულს, მათ შორის, ის

უპირატესობაც გააჩნია, რომ დანაშაულში თანამონაწილეობა შესაძლებელია.¹⁴ საკითხს მსგავსად ხედავს გერმანიის ფედერალური სასამართლოც, რომელიც „ბრალის სამართლებრივი შედეგით შეზღუდულ თეორიას“ მიჰყვება და, მართალია, მის ფარგლებში, პირდაპირ არ იყენებს § 16 გსსკ-ის ანალოგიას, თუმცა განსახილველ შემთხვევებში § 16 გსსკ-ის სამართლებრივი შედეგების გამოყენებას დასაშვებად მიიჩნევს, რაც შედეგობრივად, ფაქტობრივად იგივეა. გაბატონებული მოსაზრებისა და გერმანიის ფედერალური სასამართლოს დოგმატური კლასიფიკაცია იმ შედეგს იწვევს, რომ ნებართვაში შეცდომის შემთხვევაში მხოლოდ ამსრულებლის ბრალი გამოერიცხება. ამდენად, ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში მყოფი პირის მიერ ჩადენილი ქმედება მართლსაწინააღმდეგოდ რჩება. აღნიშნულის შესაბამისად, დასახლებულ მაგალითში მხოლოდ დამკავებელი ანტონი იმოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგოდ და არა ბრუნო, რომელმაც ხელის მოჭერისგან დაიცვა

¹⁴ შდრ. *Ambos, Kai/Rackow, Peter*, Juristische Ausbildung 2006, 943, 946; *Börker, Rudolf*, Juristische Rundschau 1960, 168; *Fischer, Thomas*, StGB und Nebengesetze, 71. Aufl., 2024, § 16 Rn. 32, 38; *Gallas, Wilhelm*, in: Bockelmann-Festschrift 1979, S. 155, 170; *Gropp, Walter/Sinn, Arndt*, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 5. Aufl., 2020, § 13 Rn. 211 f.; *Heinrich, Bernd*, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 1139; *Helmrich, Jan*, Juristische Arbeitsblätter 2006, 351, 356; *Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas*, Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5. Aufl., 1996, § 41 IV 1d; *Krey, Volker/Esner, Robert*, Deutsches Strafrecht, Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 743 ff.; *Krumpelmann, Justus*, Goldammer's Archiv für Strafrecht 1968, 129; *Maurach, Reinhart/Zipf, Karl-Heinz*, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Teilband 1, 8. Aufl., 1992, § 37 Rn. 43; *Mitsch, Wolfgang*, Juristische Arbeitsblätter 2006, 509, 512; *Noltensmeier, Silke/Henn, Arne*, Juristische Arbeitsblätter 2007, 772, 777; *Rengier, Rudolf*, Strafrecht. Allgemeiner Teil, 15., Aufl., 2023, § 30 Rn. 22; *Rengier, Rudolf/Brand, Christian*, Juristische Schulung 2008, 514, 518; *Schmelz, Christoph*, Juristische Ausbildung 2002, 391, 392; *Stiebig, Volker*, Juristische Ausbildung 2009, 274, 275; *Wessels, Johannes/Beulke, Werner/Satzger, Helmut*, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 53. Aufl., 2023, Rn. 758; უნდა აღინიშნოს, რომ ამ შედეგამდე აგრეთვე მიდის (განზრახვის გამომრიცხველი) ბრალის შეზღუდული თეორიის ზოგიერთი წარმომადგენელი, რომლის ფარგლებშიც, ისინი §§ 26, 27 გსსკ-ში განზრახვას § 16 გსსკ-სგან განსხვავებულად განმარტავენ; შდრ. მხოლოდ *Roxin, Claus*, in: Leipziger Kommentar zum StGB, 11. Aufl., 1992 ff., Vor § 26 Rn. 27; *Vogel, Joachim*, in: Leipziger Kommentar zum StGB, 12. Aufl., 2006 ff., § 16 Rn. 126.

¹³ ნებართვაში შეცდომის სამართლებრივი კლასიფიკაციის სადავო საკითხთან დაკავშირებით, შდრ. *Heinrich, Bernd*, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 1128 ff.

თავი (რადგან ბრუნო თავს იცავს „მართლსაწინააღმდეგო“ ხელყოფისგან). სხვა მოსაზრების თანახმად¹⁵ (აგრეთვე ბრალის შეზღუდული თეორიის საფუძველზე, ზოგჯერ მოიხსენიება „განზრახვის გამომრიცხველ ბრალის შეზღუდულ თეორიად“), ამისგან განსხვავებით, მთლიანად განზრახვა, ე.ი. განზრახვა (ასევე) ქმედების შემადგენლობის ეტაპზე და, შესაბამისად, ჯერ კიდევ, ქმედების უმართლობა გამოირიცხება. ეს გამოიწვევდა, რომ ნებართვაში შეცდომის ფარგლებში, ანტონი მართლსაწინააღმდეგოდ არ იმოქმედებდა და, აქედან გამომდინარე, ბრუნოს ხელის მტკიცუნულად მოჭერის წინააღმდეგ, აუცილებელი მოგერიების გზით, თავდაცვა არ შეეძლებოდა.

თუ ბოლოს დასახელებულ შეხედულებას გავიზიარებთ (= ნებართვაში აკრძალვის მდგომარეობაში მყოფი ამსრულებელი ჯერ კიდევ უმართლობას არ ახორციელებს), მას წარმოადგენილ შემ-

თხვევაზე შემდეგი გავლენა ექნებოდა: ნებართვაში შეცდომიდან გამომდინარე, ანტონი ბრუნოს კანონიერად დააკავებდა, სახეზე აღარ იქნებოდა იმწუთიერი ხელყოფის „მართლწინააღმდეგობა“, რომლის შემდეგაც, ბრუნო აღარ იქნებოდა აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში, § 32 გსსკ, რომ დაკავების წინააღმდეგ, თავი დაეცვა. მიუხედავად ამისა, ამ შემთხვევაში, თავდაცვის განზრახვით განხორციელებული დარტყმისას ბრუნო ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში აღმოჩნდებოდა, რადგან მან საბოლოოდ ჩათვალა, რომ ის ანტონმა მართლსაწინააღმდეგოდ დააკავა. აღნიშნული შეცდომაც შესაბამისადვე გამოირიცხავდა დარტყმის უმართლობას. ამას გარდა, ჩვეულებრივ, იმავე შედეგამდე მივიდოდა ქმედების შემადგენლობის ნეგატიური ნიშნების მოძღვრებაც,¹⁶ რადგან „მართლწინააღმდეგობის თაობაზე განზრახვა“ ჯერ კიდევ ქმედების შემადგენლობის „ნეგატიური“ ნიშნების ეტაპზე (ე.ი. მართლწინააღმდეგობის გამოირიცხველი გარემოებების ფარგლებში) და, შესაბამისად, უმართლობის სფეროში შემონმდებოდა. აქედან გამომდინარე, აღნიშნულ მოძღვრებას პირდაპირ შეუძლია § 16 გსსკ-ის გამოყენება. ვინაიდან ორივე, როგორც დამკავებელი ანტონი, ისე ბრუნო, რომელმაც დაარტყა, ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში იმყოფებიან, მაგრამ არც ერთი არ ახორციელებს უმართლობას, გაბატონებული და მართებული მოსაზრების ფარგლებში, დამკავებელი ანტონი (რომელიც ნებართვაში შეცდომის მიუხედავად, მართლსაწინააღმდეგოდ მოქმედებს),

¹⁵ შდრ. *Baumann, Jürgen/Weber, Ulrich/Mitsch, Wolfgang/Eisele, Jörg*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 13. Aufl., 2021, § 14 Rn. 77 ff.; *Bock, Dennis*, *Juristische Arbeitsblätter* 2007, 599, 600; *Dieckmann, Andreas*, *Juristische Ausbildung* 1994, 178, 179, 185; *Frister, Helmut*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 10. Aufl., 2023, 14. Kap. Rn. 30; *Geppert, Klaus*, *Juristenzeitung* 1988, 1024, 1028; *Geppert, Klaus*, *Juristische Ausbildung* 1997, 299, 302 f.; *Geppert, Klaus*, *Juristische Ausbildung* 2007, 33, 36 f.; *Graul, Eva*, *Juristische Schulung* 1995, 1049, 1050; *Hruschka, Joachim*, in: *Roxin-Festschrift* 2001, S. 441, 455 f.; *Joecks, Wolfgang/Jäger, Christian*, *Studienkommentar StGB*, 13. Aufl., 2021, § 27 Rn. 19; *Kelker, Brigitte*, *Juristische Ausbildung* 2006, 591, 595; *Kindhäuser, Urs/Zimmermann, Till*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 11. Aufl., 2024, § 29 Rn. 26; *Köhler, Michael*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 1997, S. 324; *Kühl, Kristian*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 8. Aufl., 2017, § 13 Rn. 73; *Kühl, Kristian/Hinderer, Patrick*, *Juristische Ausbildung* 2012, 488, 490; *Lackner, Karl/Kühl, Kristian/Heger, Martin*, *StGB mit Erläuterungen*, 30. Aufl., 2023, § 17 Rn. 14; *Mitsch, Wolfgang*, *Juristische Arbeitsblätter* 1995, 32, 36, 40 f.; *Joecks, Wolfgang/Kulhanek, Tobias*, in: *Münchener Kommentar zum StGB*, 4. Aufl., 2020, § 16 Rn. 132, Vor §§ 26, 27 Rn. 22 f.; *Roxin, Claus/Greco, Luís*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, Band I, *Grundlagen: Der Aufbau der Verbrechenslehre*, 5. Aufl., 2020, § 14 Rn. 64; *Scheffler, Uwe*, *Juristische Ausbildung* 1993, 617, 621 ff.; *Heine, Günter/Weißer, Bettina*, in: *Schönke, Adolf/Schröder, Horst*, *StGB*, 30. Aufl., 2019, Vorbem. §§ 25 ff. Rn. 29; *Sternberg-Lieben, Detlev/Schuster, Frank*, in: *Schönke, Adolf/Schröder, Horst*, *StGB*, 30. Aufl., 2019, § 15 Rn. 35, § 16 Rn. 18; *Simon, Eric*, *Juristische Schulung* 2001, 639, 641 f.; *Stratenwerth, Günter/Kuhlen, Lothar*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 6. Aufl., 2011, § 9 Rn. 165 f.; ამასთან დაკავშირებით, კიდევ უფრო დეტალურად შდრ. ქვემოთ II 3.

¹⁶ შდრ. *Kaufmann, Arthur*, *Juristenzeitung* 1954, 653; *Kaufmann, Arthur*, *Juristenzeitung* 1956, 353, 393; *Kaufmann, Arthur*, in: *Lackner-Festschrift* 1987, S. 185, 187; *Schaffstein, Friedrich*, *Monatsschrift für deutsches Recht* 1951, 196, 197; *Schroth, Ulrich*, *Vorsatz und Irrtum*, 1998, S. 116 ff.; *Schroth, Ulrich*, in: *Arthur Kaufmann-Festschrift* 1993, S. 595, 597 ff.; *Schünemann, Bernd/Greco Luís*, *Goldammer's Archiv für Strafrecht* 2006, 777, 790 f.; v. *Weber, Hellmuth*, *Neue Juristische Wochenschrift* 1953, 2, 6; შდრ. აგრეთვე *Schünemann, Bernd*, *Goldammer's Archiv für Strafrecht* 1985, 341, 349 f.; აგრეთვე შედეგობრივად *Herzberg, Rolf/Scheinfeld, Jörg*, *Juristische Schulung* 2002, 649, 651 f.; ამას გარდა, *Momsen, Carsten/Rackow, Peter*, *Juristische Arbeitsblätter* 2006, 654, 658 მათ მიერ წარმოდგენილი ე.წ. „უმართლობის თეორიის“ საფუძველზე; აგრეთვე *Exner, Thomas*, *Zeitschrift für das Juristische Studium* 2009, 516, 524, პრობლემას ქრის მართლწინააღმდეგობის ეტაპზე, თუმცა ამისთვის მსგავსად, მხოლოდ § 16 გსსკ-ის ანალოგიას იყენებს.

მაგრამ არა მტკივნეულად ხელის მოჭერის წინააღმდეგ თავდაცვის მდგომარეობაში მყოფი ბრუნო (რომელიც „მართლწინააღმდეგო“ ხელყოფას იგერიებს) იმოქმედებდა მართლწინააღმდეგოდ.

ამ ორ განსხვავებულ შეხედულებას, § 16 (ანალოგია) გსსკ-ის ფარგლებში, მაინც აქვს გავლენა ნებართვაში შეცდომის დროს გაუფრთხილებლობის შემდგომ შემონმებაზე. გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, როდესაც დამკავებელი ანტონი ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში იმყოფება და, აქედან გამომდინარე, § 16 გსსკ-ის ანალოგიით შესაძლებელია (რამდენადაც მისი შეცდომა გულმოდგინების ვალდებულების დარღვევას ეფუძნება) გაუფრთხილებლობით სხეულის დაზიანება (§ 229 გსსკ), ბრუნოს შემთხვევაში გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა განსახილველი არ იქნებოდა, რადგან ის მართლზომიერად, აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში ანტონის მართლწინააღმდეგო (თუმცა არაბრალეული) ხელყოფისგან იცავდა თავს (და ამგვარად არ იმყოფებოდა შეცდომაში). საპირისპირო მოსაზრების მიხედვით, ვინაიდან § 16 გსსკ-ის ანალოგიის გამოყენების შედეგად, ისინი განზრახვის გამომრიცხველ ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში იმყოფებიან, საფიქრალი იქნებოდა ორივეს გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა. ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, უნდა დავასკვნათ შემდეგი: გაბატონებული მოსაზრების მიხედვით, მხოლოდ დამკავებელი ანტონი და არა ბრუნო, რომელიც დარტყმით იცავს თავს, ახორციელებს უმართლობას. აქედან გამომდინარე, განსახილველი ხდება მხოლოდ ანტონის გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა. საპირისპირო მოსაზრების მიხედვით, მართალია, არც ერთი არ ახორციელებს განზრახ უმართლობას, თუმცა, ნებართვაში შესაბამისი შეცდომის საფუძველზე, ორივე შემთხვევაში შესაძლებელი იქნებოდა გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა. მიუხედავად ამისა, უნდა აღინიშნოს, რომ, გაბატონებული მოსაზრების მიხედვით, ბრუნოსთან მიმართებით, რომელსაც მართლწინააღმდეგო ხელყოფის წინააღმდეგ, აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში შეუძლია თავი დაიცავს, უკიდურესობით გამოწვეული მოქმედების შემონმების ფარგლებში, აუცილებელი მოგერიების უფლება შეზღუდულია: თუ ბრუნო აღმოაჩენს, რომ დამკავებელი ანტონი მტკივნეულად ხელის მოჭერისას შეცდომაში იმყოფება, მას აუცილებელი მოგერი-

ების უფლება სრული მოცულობით აღარ ექნება. მას უპრობლემოდ შეუძლია, ანტონს შეცდომის შესახებ აუხსნას, მაგრამ არ შეუძლია ხელის მოჭერა დარტყმით მოიგერიოს. ასეთ შემთხვევაში, ის შეგნებულად გადააცილებს აუცილებელი მოგერიების უფლებას და დაისჯება სხეულის განზრახ (!) დაზიანებისთვის. იმავე შედეგამდე მიდის განსახვავებული მოსაზრებაც: ვინაიდან ანტონი მისი დაკავებისას განზრახ არ მოქმედებს და, შესაბამისად, უმართლობას არ ახორციელებს, ბრუნოსთან მიმართებით, რომელიც ურტყამს, (ნებართვაში) შეცდომა სახეზე არ იქნებოდა, თუ ის ამ გარემოებას (რომ ანტონმა შეცდომა დაუშვა) ამოიცნობდა. საბოლოოდ, შემდეგ გამოსავლამდე მივიღივართ:

მე-2 შემთხვევის ამოხსნა (ბრალის შეზღუდული თეორიის პირველი ვარიანტის მიხედვით, რომელიც ნებართვაში შეცდომისას განზრახვას მხოლოდ ბრალის ეტაპზე გამორიცხავს):

ანტონი აკავებს ბრუნოს, რადგან ფიქრობს, რომ მან საათი მოჰპარა. იგი იმყოფება ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში, რომელიც მხოლოდ მის ბრალს, მაგრამ არა უმართლობას გამორიცხავს (§ 16 გსსკ-ის ანალოგია). მართალია, მისი მსჯავრდება არ შეიძლება მოხდეს სხეულის განზრახ დაზიანებისთვის, თუმცა შესაძლებელია გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა, როდესაც მისი შეცდომა გულმოდგინების ვალდებულების დარღვევას ეფუძნება. ძირს დადგების მეშვეობით, ბრუნო არ ახორციელებს სხეულის გაზრახ დაზიანებას, რადგან ეს აუცილებელი მოგერიებით გამართლებულია. აქედან გამომდინარე, აგრეთვე გამოირიცხება გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა. თუმცა, თუ ის აღმოაჩენს, რომ ანტონი შეცდომაში იმყოფება, უკიდურესობის არარსებობის გამო, მისი აუცილებელი მოგერიების უფლება შეზღუდულია. ამასთან, აუცილებელი მოგერიების უფლება გამოირიცხება, თუ მას უპრობლემოდ შეეძლო, ანტონისთვის შეცდომის შესახებ აეხსნა. ამ შემთხვევაში იგი დაისჯებოდა სხეულის განზრახ დაზიანებისთვის. საბოლოოდ მოქმედებს შემდეგი: თუ ორივე მათგანი უშვებს შეცდომას და ეს არც ერთისთვის არ იყო შეცნობადი, არამართლზომიერად მოქმედებს ანტონი და არა ბრუნო. გულმოდგინების ვალდებულების დარღვევით გამომწვეული შეცდომის სა-

ფუძველზე, შესაძლებელია, ანტონი სხეულის განზრახ დაზიანებისთვის დაისაჯოს (ბრალის სამართლებრივი შედეგით შეზღუდულ თეორიაზე დაყრდნობით, იმავე შედეგამდე მიდის გერმანიის ფედერალური სასამართლო, რომლის ფარგლებშიც, იგი ნებართვაში აკრძალვის მდგომარეობაში მყოფ ამსრულებელზე § 16 გსსკ-ის შესაბამის სამართლებრივ შედეგებს ავრცელებს.

მე-2 შემთხვევის ამოხსნა (ბრალის შეზღუდული თეორიის მე-2 ვარიანტის მიხედვით, რომელიც ნებართვაში შეცდომისას განზრახვას უმართლობის ეტაპზე გამორიცხავს): ანტონი ბრუნოს აკავებს, რადგან ფიქრობს, რომ მან საათი მოჰპარა. ის იმყოფება ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში, რომელიც ჯერ კიდევ, ქმედების უმართლობას გამორიცხავს (§ 16 გსსკ-ის ანალოგია). მართალია, მისი მსჯავრდება არ შეიძლება მოხდეს სხეულის განზრახ დაზიანებისთვის, თუმცა შესაძლებელია გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა, როდესაც მისი შეცდომა გულმოდგინების ვალდებულების დარღვევას ეფუძნება. ძირს დადგების მეშვეობით, ბრუნო იმედროულად ახორციელებს სხეულის დაზიანებას, რომელიც აუცილებელი მოგერიებით ვერ იქნება გამართლებული (რადგან ანტონი მართლსაწინააღმდეგოდ არ მოქმედებს). ისიც იმყოფება ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში, რომელიც ჯერ კიდევ, ქმედების უმართლობას გამორიცხავს (§ 16 გსსკ-ის ანალოგია). მსგავსადვე არ შეიძლება, იგი სხეულის განზრახ დაზიანებისთვის დაისაჯოს, მაგრამ შესაძლებელია გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა, როდესაც მისი შეცდომა გულმოდგინების ვალდებულების დარღვევას ეფუძნება. თუ ის აღმოაჩენს, რომ ანტონი შეცდომაში იმყოფება, მან უკვე იცის, რომ ანტონი უმართლობას არ ახორციელებს. ბრუნო აღარ ივარაუდებს, რომ ხელყოფა მართლსაწინააღმდეგოა, ამიტომ ნებართვაში შეცდომა გამოირიცხება. თუმცა, თუ ის ანტონს მაინც დაარტყამს, სახეზე იქნებოდა სხეულის განზრახ დაზიანება. საბოლოოდ მოქმედებს შემდეგი: თუ ორივე მათგანი უშვებს შეცდომას და ეს არც ერთისთვის არ იყო შეცნობადი, ორივესთან მიმართებით, არამართლობითი

ქმედება არ არსებობს. მიუხედავად ამისა, შესაძლებელია ორივე მათგანის გაუფრთხილებლობისთვის დასჯადობა.

3. თანამონაწილეობაზე გავლენა

ამას გარდა, განსხვავება, სახეზეა (მთავარი) ამსრულებლის მართლსაწინააღმდეგოდ, მხოლოდ საპატიებელი თუ არაბრალეული ქმედება, გადამწყვეტ როლს ასრულებს ამ დანაშაულში წამქეზებლის ან დამხმარის თანამონაწილეობის საკითხზე.

შემთხვევა 3: გუსტავს დაემუქრა ტონი. შემთხვევითი გამვლელი პაული გუსტავს აწვდის ჯოხს, რათა თავი დაიცვას. იგი იღებს ჯოხს და უგონო მდგომარეობაში მიყვანამდე ურტყამს ტონის.

შემთხვევა 4: აქედან მალევე, პაული წააქეზებს 12 წლის ფრიდას, რომ უგონო მდგომარეობაში მყოფ ტონის ჯოხი დაარტყას, რასაც ფრიდა გააკეთებს.

ორივე შემთხვევაში დასადგენია, უნდა დაისაჯოს თუ არა პაული სიცოცხლისთვის საფრთხის შემქმნელი სხეულის დაზიანებაში წაქეზების, ან დახმარების გამო, §§ 223, 224 აბზაცი 1, Nr. 2, 26, ან 27 გსსკ. §§ 26, 27 გსსკ-ის მიხედვით, წაქეზების ან დახმარებისთვის აუცილებელია, მართლსაწინააღმდეგოდ (ძირითადი) დანაშაული განზრახ იყოს ჩადენილი. ეს სახეზე არაა მე-3 შემთხვევასთან მიმართებით, რადგან გუსტავი აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში, ე.ი. მართლსაწინააღმდეგობის გამომრიცხველ გარემოებაში მოქმედებდა, § 32 გსსკ. როგორც გუსტავი, ისე ფრიდა, არ შეიძლება მის მიერ ჩადენილი სხეულის დაზიანების გამო დაისაჯოს, რადგან § 19 გსსკ-დან გამომდინარე, ფრიდა ბრალუუნაროა. თუმცა, ამ შემთხვევაში სახეზეა ფრიდას მეშვეობით ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგოდ ქმედება (მცირე ასაკიდან გამომდინარე, ის მხოლოდ ბრალეული არ იყო). ფრიდას მარტოოდენ არაბრალეული ქმედების გათვალისწინებით, შესაძლოა, განხორციელებულ იქნას, როგორც წაქეზება, ისე დახმარება.¹⁷

¹⁷ მიუხედავად ამისა, აქ საკითხავია პაულის შუალობითი ამსრულებლობა. თუმცა, შუალობითი ამსრულებლობისა და წამქეზებლობისა გამიჯვნა მხოლოდ მას შემდეგ შეიძლება იქნეს განხილული, რაც დადგინდება, წარმოდგენილ შემთხვევაში წამქეზებლობა საერთოდ არის თუ არა

შესაძლო თანამონაწილეობის შეფასება რთულდება, როდესაც მოქმედი ამსრულებელი, როგორც ეს მე-2 შემთხვევაშია, ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში იმყოფება, რაც გარეშე პირის მიერ იყო გამოწვეული. საილუსტრაციოდ, მე-2 შემთხვევა შემდეგნაირად მოდიფიცირდება:

შემთხვევა 5: ანტონი აკავებს ბრუნოს მტკიცენულად ხელის მოჭრით, რადგან მისი მეგობარი პაული ატყობინებს, რომ ბრუნომ მას საათი მოჰპარა (რაც სინამდვილეს არ შეესაბამება).

ამ შემთხვევაში ანტონი ახორციელებს სხეულის დაზიანების შემადგენლობას, § 223 გსსკ, თუმცა, როგორც ზემოთ დავინახეთ,¹⁸ ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში იმყოფება. გაბატონებული მისაზრების მიხედვით, მასთან მიმართებით, მხოლოდ ბრალი გამოირიცხება,¹⁹ ხოლო საპირისპირო მოსაზრების ფარგლებში, ჯერ კიდევ, განზრახ ჩადენილი უმართლობაა უარყოფილი.²⁰ ეს გავლენას ახდენს თანამონაწილეობაზე. თუ პაული ანტონს ქეშმარიტი ფაქტების ცოდნით ნააქეზებს დანაშაულის ჩადენაში, გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, იგი დასჯად ნაქეზებას ჩადის, რადგან, ანტონთან მიმართებით, სახეზეა მართლსაწინააღმდეგო ქმედება (რომელიც მხოლოდ საპატიებელია). ისევ და ისევ გაბატონებული მოსაზრების მიხედვით,²¹ §§ 26, 27 გსსკ-ის მოთხოვნა „განზრახ“ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების თაობაზე, მხოლოდ ქმედების შემადგენლობის განზრახვას მიემართება და არა განზრახვას, მართლსაწინააღმდეგობის კუთხით, ბრალის ეტაპზე. ვინაიდან სხვა პირის შეცდომაში

კონსტრუქციულად შესაძლებელი (რაც აქ წარმოდგენილი მოსაზრების მიხედვით, გონივრულია, ვივარაუდოთ).

¹⁸ შდრ. ზემოთ III 1.

¹⁹ შდრ. ზემოთ სქოლიო 14.

²⁰ შდრ. ზემოთ სქოლიო 15.

²¹ მიუხედავად ამისა, უნდა აღინიშნოს, რომ განზრახვის გამომრიცხველი ბრალის თეორიის ფარგლებში, ასევე არსებობს შეხედულებები, რომელიც, მართალია, ნებართვაში შეცდომის არსებობისას განზრახვას უმართლობის ეტაპზე გამოირიცხავს, თუმცა დასაშვებად მიიჩნევა ამ დანაშაულში თანამონაწილეობას, რადგან §§ 26, 27 გსსკ-ში განზრახვა § 16 გსსკ-სგან განსხვავებულად განიმარტება; შდრ. მხოლოდ *Roxin, Claus*, in: *Leipziger Kommentar zum StGB*, 11. Aufl., 1992 ff., Vor § 26 Rn. 27; *Vogel, Joachim*, in: *Leipziger Kommentar zum StGB*, 12. Aufl., 2006 ff., § 16 Rn. 126.

შეყვანის (= შეცდომაზე ბატონობა) შემთხვევებში შუალობით ამსრულებლობაზეც საფიქრალია,²² ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს ნამქეზებლობა და შუალობითი ამსრულებლობა. საპირისპირო მოსაზრება, რომელიც უმართლობის ეტაპზე ჯერ კიდევ, განზრახვას გამოირიცხავს, არ შეიძლება, ნამქეზებლობას დაეთანხმოს. ვინაიდან ნებართვაში აკრძალვის მდგომარეობაში მყოფი ამსრულებლის მიერ „განზრახ ჩადენილი ქმედება“, წარმოდგენილი არ არის, აქედან გამომდინარე, ამ შემთხვევაში არც ნაქეზება და არც დახმარება შესაძლებელი არ არის. მხოლოდ რჩება შუალობითი ამსრულებლობის შესაძლებლობა. რადგან ეს, მაგალითად, საკუთარი ხელით ჩადენილი ან სპეციალური დელიქტების შემთხვევაში შესაძლებელი არ არის, უკან მდგომი ადამიანის დასჯადობა გამოირიცხებოდა, რაც რთულად მისაღებია. გარდა სისტემური განხილვისა, უკვე აღნიშნულიც მიუთითებს გაბატონებული მოსაზრების სასარგებლოდ, რომელიც ნებართვაში შეცდომისას მხოლოდ ბრალს გამოირიცხავს. ამგვარი კონსტელაციებისთვის ნათელი მაგალითია შემდეგი შემთხვევა:

შემთხვევა 6: დედა, მართა ხედავს, რომ მისი ქალიშვილი ანა მავთულის ლობეში ჩაიხლართა და როდესაც მისგან გათავისუფლებას ცდილობს, მუდმივად ხელახალ დაზიანებებს იღებს. ამის გამო, მართას სურს მისი ქალიშვილის გასათავისუფლებლად მივიდეს. მეზობელ ნორბერტს სურს ეს შეაჩეროს და მართას ატყუებს, თითქოს გულის ინფარქტი მიიღო და ანას გადარჩენის ნაცვლად, ის სასწრაფოდ უნდა წაიყვანოს საავადმყოფოში, წინააღმდეგ შემთხვევაში, დაიღუპება. ნორბერტის სიცოცხლის გადასარჩენად, მართა ამას გააკეთებს. ამის მეშვეობით, ანა დამატებით დაზიანებებს მიიღებს.

ის, რომ, მიუხედავად შესაძლებლობისა, მართა მის ქალიშვილს არ დაეხმარა, მან, როგორც დაცვის გარანტი,²³ უმოქმედობით სხეულის დაზიანების

²² შუალობითი ამსრულებლობის წინაპირობებთან დაკავშირებით, დაწვრილებით შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 1243 ff.

²³ ბუნებრივი კავშირიდან წარმომდგარი გარანტის მოვალეობასთან დაკავშირებით, შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 930 ff.

შემადგენლობა განახორციელა, §§ 223, 13 გსსკ.²⁴ § 34 გსსკ-ის მიხედვით, მართლწინააღმდეგობა გამოირიცხებოდა, რადგან ნორბერტის საავადმყოფოში წაყვანით, მის სიცოცხლეს გადარჩენდა.²⁵ ამ შემთხვევაში, ნორბერტის სიცოცხლე ანას ფიზიკური ხელშეუხებლობის (მცირე) დაზიანებას არსებითად გადაწონის.²⁶ რადგანაც ნორბერტმა გულის ინფარქტთან დაკავშირებით მოიტყუა, § 34 გსსკ-ის გაგებით, იმნუთიერი საფრთხე არ არსებულა, შესაბამისად, მართას მართლწინააღმდეგობა არ გამოირიცხებოდა. მიუხედავად ამისა, ვინაიდან მართა ტყუილის გამო საფრთხის იმნუთიერობას შეცდომით ვარაუდობდა, თუ საფრთხე ფაქტობრივად იარსებებდა, § 34 გსსკ-დან გამომდინარე, მართლწინააღმდეგობა გამოირიცხებოდა. ამდენად, კვლავ სახეზეა ნებართვაში შეცდომა. როგორც უკვე დავინახეთ, გაბატონებული მოსაზრების მიხედვით, აღნიშნული შეცდომა მხოლოდ ბრალს გამოირიცხავს, ხოლო მართას მართლწინააღმდეგობა განზრახი ქმედება კვლავ არსებობს, რომელზეც მას, § 26 გსსკ-ის მიხედვით, ნორმბერტმა ასევე შეიძლება წააქეზოს. საპირისპირო მოსაზრების მიხედვით, როგორც უკვე წარმოდგენილი იყო, ამგვარი ნამქეზებლობა გამოირიცხება. შესაძლებელი იქნებოდა მხოლოდ შუალობითი ამსრულებლობის დაშვება, რომელიც ამ შემთხვევაში იმიტომ გამოირიცხებოდა, რომ, ანასთან მიმართებით, გარანტის მოვალეობის არარსებობის გამო, ნორბერტი არ შეიძლება იყოს უმოქმედობის მეშვეობით სხეულის დაზიანების შუალობითი ამსრულებელი.²⁷ ნორბერტი დარჩებოდა

პასუხისმგებლობის მიღმა, რაც ნაკლებად ლოგიკურია (თუ მას თავად შეეძლებოდა ანასთვის დახმარების განწევა, მაშინ შესაძლებელი იქნებოდა მისი, როგორც ამსრულებლის დასჯადობა დაუხმარებლობის გამო, § 323c გსსკ-ის შესაბამისად).

4. იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობა

საპატიებელი უკიდურესი აუცილებლობის სპეციალურ შემთხვევას, § 35 გსსკ, წარმოადგენს იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობა, რომელიც მართებული მოსაზრების მიხედვით, § 34 გსსკ-ის შესაბამისად, არა მართლწინააღმდეგობას გამოირიცხავს, არამედ ბრალის ეტაპზე გასათვალისწინებელი.²⁸ იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობა

²⁸ ასეა *Hassemer, Winfried*, in: *Lenckner-Festschrift 1998*, S. 97, 105, 115; *Heinrich, Bernd*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 580; *Jäger, Christian*, *Examens-Repetitorium, Strafrecht Allgemeiner Teil*, 10. Aufl., 2021, Rn. 230; *Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas*, *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, 5. Aufl., 1996, § 44 II 3; *Kühl, Kristian*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 8. Aufl., 2017, § 8 Rn. 128 ff.; *Marxen, Klaus*, *Kompaktkurs Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 2003, Fall 9a; *Engländer, Armin*, in: *Matt, Holger/Renzikowski, Joachim*, *StGB*, 2. Aufl., 2020, § 34 Rn. 41; *Meyer, Frank*, *Goldammer's Archiv für Strafrecht 2004*, 356, 367; *Perron, Walter*, in: *Schönke, Adolf/Schröder, Horst*, *StGB*, 30. Aufl., 2019, § 34 Rn. 41b; *Wessels, Johannes/Beulke, Werner/Satzger, Helmut*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 53. Aufl., 2023, Rn. 699; ამას გარდა, სასამართლო პრაქტიკიდანაც (თუმცა ძველ სამართლებრივ მდგომარეობასთან დაკავშირებით) *RGSt 64*, 30, 31; *RGSt 66*, 98; *RGSt 66*, 397; *BGHSt 5*, 371; განსხვავებულად (ამ შემთხვევაში § 34 გსსკ-ის გამოყენება მისაღებია) *Baumann, Jürgen/Weber, Ulrich/Mitsch, Wolfgang/Eisele, Jörg*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 13. Aufl., 2021, § 15 Rn. 106; *Brand, Christian/Lenk, Maximilian*, *Juristische Schulung 2013*, 883, 884 f.; *Freund, Georg/Rostalski, Frauke*, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Personale Straftatlehre*, 3. Aufl., 2019, § 4 Rn. 54 f.; *Frister, Helmut*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 10. Aufl., 2023, Kap. 17 Rn. 18 ff.; *Jakobs, Günter*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 2. Aufl., 1991, 13/14; *Joecks, Wolfgang/Jäger, Christian*, *Studienkommentar StGB*, 13. Aufl., 2021, § 34 Rn. 48; *Kindhäuser, Urs/Zimmermann, Till*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 11. Aufl., 2024, § 17 Rn. 36; *Krey, Volker/Esner, Robert*, *Deutsches Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 613 f.; *Kudlich, Hans*, *Juristische Arbeitsblätter 2009*, 185, 187; *Hirsch, Hans-Joachim*, in: *Leipziger Kommentar zum StGB*, 11. Aufl., 1992 ff., § 34 Rn. 69a; *Zieschang, Frank*, in: *Leipziger Kommentar zum StGB*, 12. Aufl., 2006 ff., § 34 Rn. 69a; *Erb, Volker*, in: *Münchener Kommentar zum StGB*, 4. Aufl., 2020, § 34 Rn. 194; *Neumann, Volker*,

²⁴ უმოქმედობის დასჯადობასთან დაკავშირებით, ზოგადად *Heinrich, Bernd*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 852 ff.

²⁵ § 34 გსსკ-ის წინაპირობებთან დაკავშირებით, დანვრილებით *Heinrich, Bernd*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 401 ff.

²⁶ § 34 გსსკ-ის ფარგლებში, სიკეთეებისა და ინტერესების აუცილებელ აწონ-დაწონვასთან დაკავშირებით, შდრ. *Heinrich, Bernd*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 422 ff.

²⁷ ეს იქიდან გამომდინარეობს, რომ სპეციალურ დელიქტებთან მიმართებით, რომელშიც არანამდვილი უმოქმედობის დელიქტებიც შედის, შუალობითი ამსრულებლობა შესაძლებელი არ არის; ამასთან დაკავშირებით, შდრ. *Heinrich, Bernd*, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2022, Rn. 1196.

გულისხმობს ვითარებას, რომელშიც ამსრულე-ბელი სხვა პირის ძალადობით ან მუქარით გამოხატული ჯამრთელობის, სიცოცხლის ან თავისუფლებისთვის იმნუთიერი, გარდაუვალი საფრთხის გამო, იძულებულია, ჩაიდინოს მართლსაწინააღმდეგო ქმედება (ამდენად, ამსრულეული თავად იძულების მსხვერპლია, § 240 გსსკ).

შემთხვევა 7: ანტონი გაიტაცებს ბერტას და მის მამას, ბრუნოს, მოსტოვს, ცეცხლი წაუკიდოს მისი მეზობელი ნორბერტის მანქანას, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ბერტას მოკლავდა. ბრუნო ამას მისი ქალიშვილის სიცოცხლის გადასარჩენად გააკეთებს.

მიუხედავად იმისა, რომ ბერტას სიცოცხლე ნორბერტის საკუთრებას მნიშვნელოვნად გადანონის, ბრუნოს ქმედებასთან მიმართებით, სახეზე არ არის უკიდურესი აუცილებლობა, § 34 გსსკ, რომელიც მართლწინააღმდეგობას გამორიცხავს, რადგან იძულებით უკიდურეს აუცილებლობაში მოქმედი პირი (თუნდაც იძულებული იყოს) უმართლობის მხარეს იკავებს (რამდენადაც აკლია „პროპორციულობა“, § 34 აბზაცი 1, წინადადება 2 გსსკ²⁹). აღნიშნული იმავდროულად არ გამომდინარეობს შემდეგი მსჯელობიდანაც: ამ შემთხვევაში, თუ § 34 გსსკ-ს გამოვიყენებდით, მაშინ ანტონს მართლწინააღმდეგობა გამორიცხებოდა, ხოლო, თავის მხრივ, ნორბერტს არ შეეძლებოდა, აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში, § 32 გსსკ, მისი ავტომობილი ცეცხლის წაკიდებისგან დაეცვა, რადგან, როგორც დავინახეთ, აუცილებელი მოგერიების, § 32 გსსკ-ის წინაპირობაა იმნუთიერი მართლწინააღმდეგო ხელყოფა. ამგვარი „მართლწინააღმდეგო“ ხელყოფა სახეზე არაა, როდესაც ხელყოფის მართლწინააღმდეგობა გამოირიცხება. აღნიშნული შედეგი არჯეროვანია იძულებით უკიდურეს აუცილებლობასთან

Juristische Arbeitsblätter 1988, 329 (334); Neumann, Volker, in: Nomos Kommentar zum StGB, 6. Aufl., 2023, § 34 Rn. 55; Rengier, Rudolf, Strafrecht. Allgemeiner Teil, 15. Aufl., 2023, § 19 Rn. 54, § 26 Rn. 15; Roxin, Claus/Greco, Luis, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I, Grundlagen: Der Aufbau der Verbrechenslehre, 5. Aufl., 2020, § 16 Rn. 68; Stratenwerth, Günter/Kuhlen, Lothar, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 6. Aufl., 2011, § 9 Rn. 105; Zieschang, Frank, Juristische Arbeitsblätter 2007, 679, 683.

²⁹ ამ მოთხოვნასთან დაკავშირებით, შდრ. Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 427 f.

მიმართებით, რადგან გამოიწვევდა, რომ მსხვერპლს (ამ შემთხვევაში მანქანის მესაკუთრეს) მისი სამართლებრივი სიკეთის დაზიანებისგან დაცვა არ შეეძლებოდა.³⁰ ამდენად, ეს რჩება იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობის ფარგლებში, ხელყოფის მართლწინააღმდეგობასთან მიმართებით. აქედან გამომდინარე, § 35 გსსკ, ბრუნოსთან მიმართებით, მხოლოდ ბრალის ეტაპზე იმოქმედებს, თუ საპატიებელი უკიდურესი აუცილებლობის წინაპირობები იქნება წარმოდგენილი. ამ შემთხვევაში ასეც იქნება, რადგან ის იმგვარად მოქმედებდა, რომ საკუთარი ქალიშვილის სიცოცხლე გადაერჩინა, ხოლო საფრთხის სხვაგვარად აცილება არ შეეძლო. ამდენად, ნივთის დაზიანებისთვის ბრუნოს დასჯადობა, § 303 გსსკ, გამოირიცხება. მიუხედავად ამისა, ნორბერტს შეეძლო, უკიდურესობით გამოწვეული აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში, მისი ავტომობილი ცეცხლის წაკიდებისგან დაეცვა.

5. (ოდნავ შეცვლილი) კარნეადესის ფიცარი

უმართლობისა და ბრალის პრობლემემატიკის გამიჯვნისა და განმარტებისთვის ხშირად ხდება ჩაძირული გემის ორი მგზავრის შემთხვევის მოხმობა, რომელთაგან ორივე ზღვაში მიცურავს და მხოლოდ სხვისი სიცოცხლის ხარჯზე შეუძლია გადარჩენა, ვინაიდან მხოლოდ ერთი მაშველი ფიცარია ხელმისაწვდომი.³¹ ქვემოთ ეს შემთხვევა ოდნავ შეიცვლება, რათა მასთან დაკავშირებული პრობლემები კიდევ უფრო ცხადად წარმოჩნდეს.

³⁰ თუმცა, საყურადღებოა, რომ აქ მსხვერპლის აუცილებელი მოგერიების უფლება უკიდურესობის ნიშნითაა შემოსაზღვრული, რადგან აუცილებელი მოგერიება არაბრალეულად მოქმედი პირის წინააღმდეგაა მიმართული; ამასთან დაკავშირებით, შდრ. Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 383.

³¹ ამ შემთხვევას საფუძვლად უდევს „კარნეადესის ფიცარის“ კლასიკური შემთხვევა; ამასთან დაკავშირებით, შდრ. Baumann, Jürgen/Weber, Ulrich/Mitsch, Wolfgang/Eisele, Jörg, Strafrecht Allgemeiner Teil, 13. Aufl., 2021, § 18 Rn. 9 ff.; Hruschka, Joachim, Goldammer's Archiv für Strafrecht 1991, 1; აგრეთვე, შდრ. შემთხვევას Mitsch, Wolfgang, in: Weber-Festschrift 2004, S. 49; Otto, Harro, Juristische Ausbildung 2005, 470, 475 f.; Köhler, Michael, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 1997, S. 331; Koriath, Heinz, Juristische Arbeitsblätter 1998, 250; Kühl, Kristian, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 8. Aufl., 2017, § 8 Rn. 2 ff.; Maultzsch, Felix, Juristische Arbeitsblätter 1999, 429.

შემთხვევა 8: ჩაძირული გემის ორი მგზავრი, ძლიერი ანტონი და შედარებით სუსტი ბრუნო, გემის ჩაძირვის შემდეგ, მცურავ ხის ფიცარს ერთად ეჭიდებიან. საკუთარი სიცოცხლის გადასარჩენად, ანტონი ბრუნოს ხელიდან ართმევს ფიცარს და მას მარტო, ძლიერად ეჭიდება. ამის შემდეგ, ბრუნო ამოიღებს დანას და ანტონს დაარტყამს, რათა ის თავად (და მარტო) ისევ ჩაეჭიდოს ფიცარს და ამის მეშვეობით, შეუძლია, უსაფრთხო ნაპირს მიაღწიოს. ორივე მართებულად ვარაუდობს, რომ ფიცარს მხოლოდ ერთი მათგანის ტარება შეუძლია და, შესაბამისად, ფიცრის „დაპატრონება“ ერთადერთი შესაძლებლობაა, თავად რომ გადარჩენს.

ანტონმა, ბრუნოსთვის ფიცრის წართმევის შედეგად, განზრახ მკვლელობის მცდელობის შემადგენლობა, §§ 212, 22 გსსკ, განხორციელა, რადგან მან ბრუნოს გადარჩენისთვის მიზეზობრივი კავშირი (ხის ფიცრისთვის მიყოლა) განწყვიტა. თუნდაც ის, რომ მას არ სურდა ბრუნოს სიკვდილი, „მყარი ცოდნის გამო“, ამ შემთხვევაში მაინც განზრახ მოქმედებს.³² მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი სპეციალური გარემოება მოცემული არ არის. მხოლოდ ფიცარზე (ერთდროული) მყარად ჩაჭიდება არ წარმოადგენს ბრუნოს მიერ ანტონის სიცოცხლეზე თავდასხმას (§ 32 გსსკ). აგრეთვე, უნდა დადგინდეს, რომ ანტონის მიერ, ბრუნოს მკვლელობასთან მიმართებით, დაცვის ღირსი ინტერესი არ არსებობს. ერთი ადამიანის სიცოცხლე ისეთივე ღირებულია, როგორც სხვა ადამიანის სიცოცხლე, არ შეიძლება წარმართოს განხილვა, რომ ერთი ადამიანის სიცოცხლე სხვა ადამიანის სიცოცხლეს ოდესმე გადაწონის.³³ აქედან გამომდინარე, ანტონის ქმედება მართლწინააღმდეგო იყო. განსაკუთრებული ვითარებით გამო, მისი ქმედება შეიძლება დანახულ იქნას მხოლოდ საპატიებლად, რადგან მისი სიცოცხლე მხოლოდ იმგვარად შეიძლება გადარჩენილიყო, რომ ბრუნოს სიცოცხლე ხელეყო (§ 35 გსსკ).

თუ ბრუნო დანას ამოიღებდა და ანტონს მოკლავდა, განზრახ მკვლელობის შემადგენლობას,

§ 212 გსსკ, განახორციელებდა. ანტონისგან განსხვავებით, მისი ქმედება აუცილებელი მოგერიებით, § 32 გსსკ, იქნებოდა გამართლებული. რადგან ანტონმა ის ფიცრიდან ჩამოაგდო, როგორც დავინახეთ, ამით დაიწყო განზრახ მკვლელობის მცდელობის შემადგენლობის, §§ 212, 22 გსსკ, მართლწინააღმდეგოდ განხორციელება, რომელიც § 35 გსსკ-ის მიხედვით, მხოლოდ საპატიებელია. ამდენად, სახეზეა ანტონის მიერ ბრუნოს სიცოცხლეზე მართლწინააღმდეგოდ თავდასხმა, რომლის მიმართაც, ბრუნოს (თუნდაც თავდამსხმელის მკვლელობით) შეეძლო თავი დაეცვა. ერთი შეხედვით, ეს შედეგი გასაკვირია, რადგან დაინტერესებულ პირს აუცილებელი მოგერიების შესაძლებლობას მხოლოდ მას შემდეგ სთავაზობს, როდესაც შესაბამის შემთხვევაში ფიცარს წართმევენ. აქედან წარმომდგარი შედეგი ასევე პრობლემურია შესაძლო „დამკვირვებლისთვის“: თუ ამ მოვლენას სხვა ხის ფიცარზე მყოფი ჩაძირული გემის სხვა მგზავრი შეესწრება, მას, მართალია, (მაგალითად, გამიზნული სროლით) შეუძლია, ანტონი შეაჩეროს, რომ ბრუნოს ფიცარი არ წართმევას (რადგან, როგორც დავინახეთ, ფიცრის წართმევა ბრუნოს სიცოცხლეზე მართლწინააღმდეგოდ თავდასხმაა, რომლის მიმართაც, აუცილებელი დახმარება, § 32 გსსკ, დასაშვებია), მაგრამ მას არ შეუძლია ჩაერიოს, თუ ბრუნო ანტონის მოსაკლავად დანას ამოიღებს (რადგან, როგორც დავინახეთ, ეს დასაშვები თავდაცვაა და მართლწინააღმდეგოდ ქმედებას არ წარმოადგენს).

6. სხვა შედეგები

გარდა დასახელებული პრობლემური შემთხვევებისა, პრაქტიკაში კიდევ სხვა მნიშვნელობა ენიჭება საკითხს, ქმედება გამართლებულია, თუ მხოლოდ საპატიებელი. მაგალითად, შეიძლება არაბრალეული (მაგრამ მართლწინააღმდეგოდ მოქმედი) ამსრულებელი მის მიერ ჩადენილი ქმედებისთვის არ დაისაჯოს, თუმცა მას შეეფარდოს უსაფრთხოებისა და გამასწორებელი ღონისძიებები (შდრ. § 61 გსსკ), მაგალითად როგორიცაა, ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში მოთავსება, § 63 გსსკ, ან, როგორც ნარკომომხმარებელს ან ალკოჰოლდამოკიდებულს, სპეციალურ სამკურნალო დაწესებულებაში მოთავსება შეეფარდოს, § 64 გსსკ. აგრეთვე, §§ 66 გსსკ-ის

³² განზრახვის შესაძლო ფორმებთან დაკავშირებით, დაწერილებით შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 275 ff.*

³³ ამასთან და ლიტერატურაში განხილულ გამოწვევებს განხილვით შდრ. *Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Aufl., 2022, Rn. 425.*

და შემდეგი პარაგრაფების მიხედვით, პრევენციული პატიმრობა მაშინ შეიძლება იქნეს გამოყენებული, როდესაც ეს ეხება მხოლოდ არაბრალეულ, მაგრამ არა ისეთს ამსრულებელს, რომელსაც მართლმართლმდგომობა გამოერიცხა. სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც არაბრალეული ამსრულებლის წინააღმდეგ შეიძლება იქნას შეფარდებული, შეიცავს დამატებითი სისხლის სამართალი, მაგალითად, შდრ. § 41 ფედერალური ნადირობის კანონი და § 20 ცხოველთა დაცვის კანონი.

IV. დასკვნა

როგორც დავინახეთ, საკითხი, (ჯერ) უმართლობა გამოირიცხება თუ ბრალი, ჩვენი სამართლებრივი ნესრიგის არაერთ ადგილას გადამწყვეტ როლს ასრულებს. განსაკუთრებით თვალნათელ მაგალითს წარმოადგენს ნებართვაში შეცდომის მდგომარეობაში მყოფი ამსრულებლის მიმართ აუცილებელი მოგერიება და ნაქეზების ან დახმარების გზით, სხვა პირის შესაძლო თანამონაწილეობის საკითხი. იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობის ფარგლებში, აგრეთვე არსებით მნიშვნელობას იძენს საკითხი, (ჯერ) უმართლობა უნდა გამოირიცხოს, თუ ბრალი. მიუხედავად იმისა, შესაბამის პირს ჯერ უმართლობა გამოერიცხება, თუ ბრალი, თანამონაწილის დასჯადობის კუთხით, როგორც წესი, იმავე შედეგამდე მიდის, თუმცა მომიჯნავე სფეროებსა და სპეციალურ შემთხვევებში შედეგი შეიძლება სრულიად განსხვავებული აღმოჩნდეს. აქედან გამომდინარე, უმართლობისა და ბრალის გამიჯვნა არ წარმოადგენს მხოლოდ წმინდა თეორიულ-აბსტრაქტულ მსჯელობას (*Glasperlenspiel*), არამედ ჩვეულებრივ შეიძლება ჰქონდეს პრაქტიკული შედეგები. იუბილარისთვის, რომელიც, არა მხოლოდ, როგორც უნივერსიტეტის პროფესორი განსაკუთრებით აფასებს დოგმატიკას, არამედ, როგორც მოსამართლემ, მისი საქმიანობის ფარგლებში, დოგმატური კლასიფიკაციების პრაქტიკულ შედეგები შეიმეცნა და კვლავ შეიმეცნებს, წარმოდგენილი მსჯელობები, აქედან გამომდინარე, გარკვეულად საინტერესო შეიძლება აღმოჩნდეს.